

MASAL METİNLERİNE GÖRE DEVLERİN ANATOMİK YAPILARI, YAŞAMA BİÇİMLERİ ve MASALLARDAKİ İŞLEVLERİ

Nuri TANER

GİRİŞ

Dev sözcüğü Farsça "div"den dilimize geçmiştir. Korkunç iri ve olağanüstü bir yaratık olarak masallarımızın önemli kahramanlarından biridir (*) devler, masal metinlerine göre iri yapılarıyla insanlara benzerler. Kimi masallarda ya da çeşitli varyantlarında aynı fonksiyonu gördükleri halde farklı kişiliğe sahip özel tipler de "dev" kavramının nitelikleriyle karşımıza çıkarlar (**)

Devlerin kafaları, gözleri, burunları, ağızları, kulakları, kol ve bacakları... kısaca tüm vücut yapıları ve toplumsal yaşayışları ile insanları andırırlar.

Dünyanın tüm kültürlerinde "dev" kavramı vardır. Masalların dışında efsanelerde, destanlarda da işlenmişlerdir.

I- DEVLERDE YAŞAMA BİÇİMLERİ

Devler insanlar gibi yaşarlar. Ana, baba ve kardeşler bir arada, bir evde bulunurlar. Köyleri, komşuları, komşulukları, dostları ve dostlukları vardır. Birbirini ziyarete giderler. İşlerini paylaşarak yapar, karşılıklı yardımlaşırırlar. Büyüklerini dinlerler. Yöneticileri (Padişahları, kralları...) vardır. Kendi aralarında kötülük yapan devler olursa cezalandırırlar.

Kimi masallarda devler yalnız başlarındadır. Sarayları ya da yedi odalı, kırk odalı evleri vardır. Kendi yiyeceklerini ya da bazı ihtiyaçlarını yapması için padişahın kızlarını veya güzel bir kızı kaçırap evine, sarayına kapatırlar. Yalnız başına yaşayan devler günlük işlerine giderlerken değişir, başka bir kılığa girerler.

O Türkçe Sözlük, TDK, Ankara, 197, Cilt I, s.295. (**) Umay Güney, "Türk Masallarında Geleneksel ve Efsanevi Yaratıklar", s.21-46.

"... Benim kırk tane oğlum vardır." (1)

"Dev de: "Şimdi senin burada böyle durman olmaz, çünkü benim kırk oğlum var, gelir seni görürlerse yerler." (2)

" İşte sana kırk bir tane anahtar. Bu odaların kırk tanesini aç. İçindeki altınlar, elmaslar, inciler hepsi senin. Yalnız kırk birinci odayı açma sakın. Eğer dediğimi tutmazsan sonra çok pişman olursun." (3)

"... yalnızım, kimsem de yok." (4)

"... Devler: 'Büyük küp başımızda paralansın demişler, en büyük yeminleri oymuş.' (5)

" Ansızın, öyle müthiş bir fırtına kopar, öyle korkunç bir ses duyulur ki, yer, gök zangır zangır titremeye başlar. Dev yanlarına gelir." (6)

"Ama günün birinde Porsuk Dev'in anası gelip, kendine çeşmeden su taşımak için onu benden çaldı." (7)

"Kız, ben sana ne dedim. Sen beni dinlemedin. Al şu kılıcı eline. Eğer bir vuruşta beni öldüremezsen ne âlâ. Yoksa ben seni öldüreceğim." Der, kılıcı kıza verir. Kız yalvarır, yakarın

1. Ignacz Kunos, Türk Masalları, (Çev: Gani Yener), Sosyal Yayınları, İstanbul, 1987, "Turunç Perileri", s.75.
2. Agy, "Şah Yusuf", s.348.
3. Pertev Naili Boratav, Az Gittik Uz Gitik, Ankara, 1969, "Dev Baba" s.72.
4. Nuri Taner, Bir Varmış Bir Yokmuş-1 Ay Ananın Gün Babanın Kızı, İstanbul, 1984, "Tek Gözlü Devle İki Çoban", s.39.
5. Pertev Naili Boratav, Az Gittik Uz Gittik, Ankara, 1969, "Çember Tiyar", s. 159.
6. Ignacz kunos, Adakale Türk Masalları, (Çev: Necmi Seren), İstanbul, 1975, "Pehlivan", s. 19.
7. Ignacz Kunos, Türk Masalları, (Çev: Gani Yener), İstanbul, 1987, "Kara Dev-Kızıl Dev", s.335.

"Babacığım, beni affet, unuttum, çocuğumun ismini gene sen koy." Derse de Devbaba dinlemez: "Haydi kız, dediğimi yap." diye bağıırır. Zavallı kız, ne yapsın. Çaresizkalınca Devbaba'nın elinden kılıcı alır, "Ya Allah" diyip Devbaba'nın boynunu vurur, Dev'in başı bir tarafa gövdesi bir tarafa düşer. Bir de kız ne görsün. Dev-Babanın gövdesinden bir karyola meydana gelir ki, misli cihanda yok, elmastan, altından, her yanı pırıl pırıl parlıyor, gözleri kamaştırıyor. Kafasından da bir beşik oldu ki, onun da misli cihanda yok, o da elmastan, altında pırıl pırıl yanıyor. Kız hayretler içinde kalır." (8).

II- DEVLERİN YAŞADIKLARI YERLER:

İncelenen masalarda Devlerin yaşadıkları yerler farklı farklı biçimlerde anlatılmaktadır. Bunları bir araya getirdiğimizde Devlerin yaşadıkları yerler şöyle belirginleşmektedir:

1. Devler Suda Yaşarlar:

Bu sular kaynak suları, nehirler, göller ve denizler olarak çeşitli masalarda işlenmişlerdir.

2. Ormanlarda Yaşarlar:

İnsan ayağı değmemiş, sık bölgelerde, insanlardan uzak evlerini, saraylarını kurarlar. Daha çok avlanarak geçinirler.

3. Daâlarda Yaşarlar:

Dağlardaki koca mağaralar devlerin yaşadıkları yerlerden biridir. Mağaralar kimi zaman devlerin evlerine, saraylarına giden yolun ağzı sayılır. Kimi masalarda mağaralar çok genişdir. Saray gibidir.

4. Su. Orman ve Dağın Birarada Olduğu Yerler:

Devlerin yaşadıkları yerler kimi masalarda sayılan bu üç özelliğın birarada olduğu yerlerdir. Yani su kenarındaki ormanın içindeki mağarada yaşarlar.

(8) Pertev Naili Boratav, Az Gittik Uz Gittik, Ankara, 1969, "Dev -Baba", s.77.

Devlerin evlerinde, mağaralarında ya da saraylarında kırk odaları vardır. Odalardan birine ya padişahın kızını ya da çeşitli zamanlarda kaçırdığı kızları kapatırlar. Kızlar odalarda "gergef" ya da "iş" veya "halı" dokumaktadırlar. Kahraman glediğinde devlerden kızı kurtarır.

III- DEVLERİN YİYECEKLERİ:

Devler yaşadıkları yerlerde (mağara, saray, köşk) çeşitli yiyeceklerle beslenirler. Bunlar:

8. İnsanlar
9. Hayvanlar
10. Bitkiler
olarak
sayılmaktadır.

1. İnsanlar:

İnsanlar, devlerin en çok sevdikleri yiyeceklerdir. İnsan yemek, çoğu zaman onlara pahalıya malolur. İnsanları ya çiğ çiğ ya da şişlere geçirerek kızartır yerler. Kimi masallarda da insan kanı içmekten çok hoşlandıkları görülür.

"Öf, anne! İnsan eti kokuyor.." Demişler. Dev-Karısı: "Oğlum, dişlerinizin dibini kurcalayın" demiş. Bunlar da birer odun almışlar, birinin dişinin kovuğundan, tak, bir kol çıkmış, ötekininkinden, tak, bir bacak düşmüş. Dev-karısı doldurmuş bunları bir kazana, ocağa koymuş, pişirmeğe." (9).

"...İki kardeşten büyüğünü yakaladığı gibi ağzından şişe geçirmiş. Sonra kızartıp yemiş." (10)

2. Hayvanlar:

Devler, etlerini yemek için çeşitli hayvanları beslerler. Bunların başında koyunlar gelir. Koyunları ya mağaralarında ya da ağıllarda besler, istediklerini zaman kesip yerler. Ayrıca ormanda yaşayan çeşitli av hayvanlarını avlayarak beslenirler.

(9) Agy. "Erler-Karısına Koca Olmaya Giden Keloğlan", s.68.

(10) Nuri Taner, Bir Varmış Bir Yokmuş-1 Ay Ananın Gün Babanın Kızı, İstanbul, 1984, "Tek Gözlü Devle İki Çoban", s.41.

"Mağarada yaşıyor, koyun besliyorlar. Mağaranın kapısını değırmentaşı ile kapatıyor." (11).

3. Bitkiler:

insanların yedikleri sebzeler, otlar, meyveler devlerin yiyecekleri arasındadır.

IV- DEVANALARI

Masallarımızda devanaları iri yapılarının yanında çok iri memeli olarak tasvir edilirler. Memelerinin birini sol omuzuna, birini sağ omuzuna atar, günlük işlerini yaparlar.

Kahraman gizlice gelip devanasının arkasındaki memesinden sütünü emer. Böylece devanasına "oğul" olur, devanası ona dokunmaz, dokundurmaz. Kahramanı "süpürge", "bardak", "testi".... yapar çocuklarına tanıştıırır, aileye yeni oğul yapar.

Kimi masallarda da devanasının memesini kız/kadın kahraman emer, devanasına "kız" olur, yardımını diler.

Devanaları, masallarda yardımcı kişiler olarak görev yüklenirler. Çoklukla devanası tipleri "Olumlu" tipler olarak görünürler.

"Biraz dinlenmek için mağaraya girince köşede bir devanası görmüş. Devanası sağ memesini sol omuzuna, sol memesini sağ omuzuna atmış, hamur yoğuruyormuş." (12).

" Bir gün bakar ki, bir dağın başında bir devanası oturmuş iş eğıiriyor. Oğlan bunu görünce "şimdi ben bunun yanına gitsem o beni öldürür. Geri dönsem yine olmaz." diyerek, devanasının arkasından dolaşır. Devanası bir memesini bir omuzuna otururken, oğlan hemen gider, "Anacağım" diyerek devanasının memesine saldırır. O da "Sen bana anacağım" demeseydin şimdi seni yerdim" der. (13).

11. Agy. s.41.

12. Ignacz Kunos, Adakale Türk Masalları, (Çev: Necmi Seren) İstanbul, 1975, "Öküz Kız", s.33.

13. Ignacz Kunos, Türk Masalları, (Çev: Gani Yener), İstanbul, 1987, "Turunç Perileri", s.74.

"Bakmış ki bir koca Dev-Karısı oturmuş, güneşleniyor, memelerini de omuzlarına atmış. Keloğlan hemen varmış, Dev-Karısı'nın arkasına, memesine yapışmış, emmeye başlamış. O zaman Dev-Karısı dönmüş, demiş ki: "Ah Keloğlan, benim memenden emmeseydin seni bir lokmada yutardım. Artık benim oğlum oldun." (14).

"Bütün cesaretini toplayıp devanasının yanına gitmiş, ona "Anacağım!" demiş ve sanki onun çocuğu imiş gibi, memesine yapışıp emmeğe başlamış." (15).

"Ah insanoğlu, der eğer sen sağ mememe sarılmasaydın ben seni salları da sakızına katardım." (16).

V- BABADEV, DEVBABALARI:

Çoğu masallarda "olumsuz" tipler olmasına karşın kimi masallarda kahraman kız/kadın sessizce gidip yanağından öpüp "babacığım" demesiyle onun koruyuculuğunu ve güvenini kazanır. Erkek Dev de ona yardım eder.

Erkek devlerin kimileri yalnız başlarına, mağaralarda köşklerinde ya da saraylarında yaşarlar, bu dev tipleri "olumsuz" tiplerdir, insanlara kötülükler yapar, zarar verirler.

Kahramanın başarması gereken işlerin önündeki tek engel bu devlerdir. Kahraman genellikle devlerin "aptal" olmak, "akılsız" olmak özelliklerinden yararlanarak güç işleri başarır.

"Yukarı çıkar, bir kapıyı açar. Bir de ne görsün; yarı belinden yukarısı çıplak, kocaman bir dev. Kız hemen koşar "Babacığım" diye Dev'in boynuna sarılır, ellerini öper. Dev kıza der ki: "Kız eğer sen bana babacığım demeseydin ben seni hemen burada yerdim. Şimdi sen benim evladım oldun. Bu

14. Pertev Naili Boratav, Az Gittik Uz Gittik, Ankara, 1969, "Erlere-Karısına Koca Olmaya Giden Keloğlan", s.62-63.
15. Ignacz Kunos, Adakale Türk Masalları, (Çev: Necmi Seren), "Öksüz Kız", s.33.
16. Pertev Naili Boratav, Az Gittik Uz Gittik, Ankara, 1969, Can Kuşu, Çor Kuşu", s. 136.

saray senin olsun. Burada istediğin gibi ye, iç, bahçelerde gez, eğlen." (17).

VI- DEVLERİN ANATOMİLERİ:

1. Kafaları:

Devlerin kafaları çok iri olarak tasvir edilir. Kimi masallarda birden çok kafaları olan devler de görülür. Devlerin kafaları çoğu zaman insan kafaları biçiminde olduğu belirtilir. Devler masallarda üç başlı, yedi başlı, kırk başlı olarak tasvir edilirler.

"... Ormanın içinde dağ gibi iri yarı bir dev çıkmış. Bu devin yedi başı varmış. Bir bağirmiş, dağlar, taşlar alt üst olmuş" (18).

"... Devin diğer kafalarını da kesip atmış. Kafası kopan dev oracıkta kalmış. Kanı bir sel olmuş, dağdan, taştan akmış" (19).

2. Gözleri:

Devlerin başlarında iki gözleri ya da tek gözleri vardır. Kimi masallarda üç gözlü devlerle de karşılaşılır. Kimilerinin gözleri kan çanağı gibi kanlı, kırmızıdır. Kimi devlerin bakışlarından ateşler fışkırır, çevreyi yakar, tutuşturur.

"Uyuklayan dev gözlerini açınca her yer tutuşmuş gibi ortalığı bir ateş basar. Padişah bu sığağa dayanamayıp kaçmaya başlar" (20).

"Devi tek gözü varmış. Alnının ortasında ip iriymiş" (21).

17. Agy. "Dev-Baba", s.69.

18. Nuri Taner, Bir Varmış Bir Yokmuş-8 Yedi Başlı Dev ile Kız, İstanbul, 1985, s.14.

19. Agy., s.18.

20. Ignacz Kunos, Türk Masalları, (Çev: Gani Yener), İstanbul, 1987, "Kara Dev - Kızıl Dev" s.338.

21. Nuri Taner, Bir Varmış Bir Yokmuş-1..... İstanbul, 1984, Tek Gözlü Dev ile İki Çoban", s.38.

3. Kulakları:

Devlerin çoğu zaman insan kulakları gibi kulakları olduğu anlatılır. Ancak kimi masalarda devlerin kulaklarının sivri ve uzun olduğu görülür. Bazan kırk kulaklı, yedi kulaklı devlerle de karşılaşılır.

"Keloğlan hemen cebinden bıçağını çıkarmış, Dev Karısının kulaklarını kesmiş, torbasına koymuş" (22).

4. Saçları, sakalları, kılları:

Devanalarının örülmüş iri örükleri vardır. Erkek devlerin ise saçları, sakalları uzundur. Vücutları hayvanların vücutları gibi kıllarla kaplı olduğu anlatılır. Kimi olumlu tiplerin vücutlarından verdikleri bir kılın büyüsel işlevi kahramanı bir çok güçlüklerden kurtarır.

"Kızıl dev "al bunu, ne olur ne olmaz. Eğer başına bir şey gelecek olursa, bu kılı orta yerinden böl, ben sana yetişirim" (23).

5. Memeleri:

Devanalarının çok iri memeleri vardır. Memelerinin birini sağ omuzuna, birini de sol omuzuna atar. Kahraman genellikle Devanasımın arkasından yaklaşarak, arkadan sarkan memelerinden birini emer.

"Bakmış ki bir Koca Dev-Karısı oturmuş, güneşleniyor. Memelerini de omuzlarına atmış. Keloğlan hemen varmış Dev-Karısının arkasına, memesine yapışmış, emmeğe başlamış. O zaman Dev-Karısı dönmüş, demiş ki: "Ah Keloğlan, benim memeden emmeseydin seni bir lokmada yutardım. Artık benim oğlum oldun" (24).

- 22.Pertev Naili Boratav, Az Gittik Uz Gittik, Ankara, 1969, "Erler-Karısına Koca Olmaya Giden Keloğlan, s.68.
23.Ignacz Kunos, Türk Masalları, (Çev: Gani Yener), İstanbul, 1987, "Kara Dev - Kızıl Dev", s.338.
24.Pertev Naili Boratav, Az Gittik Uz Gittik, Ankara, 1969. Erler Karısına Koca Olmaya Giden Keloğlan", s.62-63.

6. Ağızları, dudakları:

Masallarda devlerin bir dudakları yerde, bir dudakları göktedir. Ya da bir dudakları yeri süpürür, bir dudakları göğü süpürür. Bu tanımla devlerin çok iri dudakları olduğu belirtilmektedir. Ağızları çok iridir. İnsanların ölçü kavramlarına göre devlerin ağızına insanlar veya koyunlar sığabilir.

"O anda derenin suları ikiye yarılmış. İçinden bir dudağı yerde, bir dudağı gökte olan bir dev çıkmış" (25).

"Ah oğlum, oraya düşmanlığına yollamış seni yollayan ama haydi Allah muinin olsun. Şimdi iyi dinle: "Al şu üç okka sakızı. Yolda bir deve rast geleceksin. Eğer sinekler ağızından girip götünden çıkıyorsa uyuyor, götünden girip ağızından çıkıyorsa uyanıktır. Uyanıksa hemen bir okka sakızı ağızına koy, sağ memesine sarıl. Sonra ona sor. O sana yol gösterir" (26).

7. Burunları:

Devlerin burunları ve çok iyi gelişmiş koku alma duyuları vardır. Özellikle insanları kokularından tanırırlar. İnsanların geçtiği yerlerden bile kokularından anlarlar.

Dev-Karısının oğlanları gelmişler, güldür güldür.

"Of, anne! İnsan eti kokuyor" demişler (27). "Ana, burada adam eti kokuyor" (28) "Ana, insan eti kokuyor" (29).

25. Nuri Taner, Bir Varmış Bir Yokmuş-8, İstanbul, 1985, "Şamdan Kutusunun Çıkan Kız", s.52.

26. Pertev Naili Boratav, Az Gittik Uz Gittik, Ankara, 1969, "Can Kuşu, Çor Kuşu", s.136.

27. Agy, "Erler-Karısına Koca Olmaya Giden Keloğlan", s.63

28. Ignacz Kunos, Türk Masalları, İstanbul, 1987, "Turunç Perileri", s.75.

29. Agy. "Şah Yusuf", s.348.

8. Elleri. Parmakları. Tırnakları:

Devlerin elleri; insanları avuçlarına alacak kadar büyüktür. Parmakları da iridir. Elleri insan ellerine benzer. Erkek devlerin elleri kıllıdır, tırnakları vardır. Avlanırken, yiyeceklerini yerken ellerini kullanırlar.

9. Kolları:

Devlerin çok uzun kolları vardır. Kollarının kalınlığı ağaç gövdesi gibidir, çok güçlüdür.

10. Ayaklar. Ayakkabılar:

İri ve uzun bacakları olan devlerin kocaman ayakları vardır. Ayakkabılarının içine insanlar sığabilir, saklanabilir.

11. Bovları:

Devlerin boyları dağ gibi olarak tasvir edilir. Kimi masalarda kale duvarları kadar olduğu belirtilir.

12. Giysileri:

Devlerin giysi olarak giydikleri çeşitli hayvan derilerinden oluşmaktadır. Daha çok önlerine kapattıkları deri parçaları ile ayakkabıları dikkati çeker. Kimi masal metinlerinde de devlerin insanlar gibi elbiseler giydikleri görülür.

VII- DEVLERİN KULLANDIKLARI BÜYÜLÜ EŞYALAR YA DA ÇEŞİTLİ BİÇİMLERE SOKTUKLARI NESNELER:

Masalarda devlerin kullandıkları çeşitli eşyalardan sözedilmektedir. Taradığımız metinlerde karşılaştıklarımızı şöyle sıralayabiliriz:

1. Devın Kuşu:

"... filan devin bir çift kuşu var" (30).

2. Dürbün:

"Dev dürbün aynası ile bakmış ki tarlasında bir sürü adam var"
(31).

3. Ayna:

"Babasının yanına döneceği zaman dev ona bir ayna vermiş"
(32).

4. Tabanca:

"Oğlan oraya giriyor, çifte kurnalı, tabanca demiri gibi bir şey
geçiyor eline" (33).

5. Şemsiye:

"Giriyor ambara, bir şemsiye buluyor" (34).
"Sabahleyin evden çıkarken dev buna bir şemsiye veriyor" (35).

6. Küflü Tabak:

"Oradan oğlanın eline küflü bir tabak geçiyor" (36).

7. Şimşek Taşı:

"Sıra ortanca kardeşi için şimşek taşı getirmeğe gelmiş" (37).

30. Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları, Ankara, 1973.

31. Agy.

32. Agy.

33. Mehmet Tuğrul, Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı, İstanbul, 1969,
s.279

34. Agy., s.280.

35. Türkiye Masalları, s.90.

36. Mehmet Tuğrul, Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı, Ankara, 1969,
s.281.

37. Nuri Taner, Türk Masalları/İncili Yorgan, İstanbul, 1991, s.5.

8. İncili Yorgan:

"İki ağabey küçüklerinden gizli kafa kafaya verip devin incili yorganını gelinlere armağan olarak vereceklerini söylemişler" (38).

Bu sayılanların dışında daha birçok eşya ya da nesneyle karşılaşmak mümkündür. Bunların tümü büyüsel işlevlere sahiptir.

Bunların dışında devlerin canı istediği zaman bir dokunuşta canlıları ya da cansızları çeşitli biçimlere sokabilme güçlerine sahiptirler.

1. Elma:

"Dev oğlanı karşısına alır. Ensesine bir yumruk indirince çocuk bir elma olur. Dev onu alıp cebine koyar. Sarayına gelince cebinden çıkarıp üstüne bir yumruk indirir, elma yine delikanlı olur" (39).

"Kıza bir tokat atıp, onu elma yapar, rafa kaldırır" (40).

"Devanası... bir tokat atarak padişahı testi yapıp bir kenara bırakır" (41).

3. Su bardağı:

"Akşam olunca kadın oğlana bir tokat atar, onu su bardağı yapar" (42).

4. Süpürge:

"Akşam olunca kadın oğlana bir tokat atar, onu süpürge yapıp kapının arkasına koyar" (43).

38. Agy. s. 12.

39. Ignacz Kunos, Adakale Türk Masalları, s.43.

40. Ignacz Kunos, Türk Masalları, İstanbul, 1987, "Şah Yusuf", s.77.

41. Agy. "Sümbüllü Köşk", s.18.(42) Agy. "Turunç Perileri", s.77.

(43) Agy. "Turunç Perileri", s.77.

"Devanası bir tokat vurup lalayı süpürge yapar, padişahı da tütün kesesi gibi beline sokarak üç a dımda kızın oturduğu köşkün yanına gelir" (44).

5. Hamam:

"Oğlan teyzesinin geldiğini görünce hemen kıza bir tokat vurup onu bir hamam yapar, kendisi de hamamcı kılığına girip hamamın kapısının önünde oturur" (45).

6. Çeşme:

"Oğlan onun geldiğini görünce hemen kıza bir tokat atıp, onu bir çeşme yapar. Kendisi de eline bir testi alıp çeşmeden su doldurmaya başlar" (46).

"Hemen kıza bir tokat atıp onu ağaç yapar" (47).

8. Tütün Kesesi:

"... Devanası padişahı tutup tütün kesesi gibi beline sokar" (48).

**VIII- DEVLER OLANAĞANÜSTÜ DURUMLARDA
ÇEŞİTLİ BİÇİMLERE GİRERLER:**

Devler kendilerine, yakınlarına ya da mallarına bir saldırı olduğunda veya düşmanlarıyla savaşırken çeşitli biçimlere girer, şekil değiştirirler. Masallarımızda kahramanın getirmesi istenen, ya da başarması arzu edilen güç işler genellikle devlere ait eşyalarla, nesnelere ilgilidir. Kahraman bu işi başarırken devlerle savaşa başlar. Devleri atlattığında devler onu yakalayabilmek için çeşitli biçimlere girerler.

42. Agy. "Sümbüllü Köşk", s.18.

43. Agy. "Devoğlu", s. 118.

44. Agy. "Devoğlu", s.118.

45. Agy. "Devoğlu", s.119.

46. Agy. "Kara Dev-Kızıl Dev", s.332.

47. Yıldırım
48. Şimşek
49. Bulut
50. Kuş

olup kahramanı izlerler.

IX- DEVLERİN TILSIMLI VE ÖLÜM İÇİN DUYARLI OLAN YERLERİ:

Devlerin çok güçlü olmalarına karşın vücutlarının bir yerleri ölmeleri için çok duyarlıdır. Oraya rastgele de olsa dokunulduğunda hemen ölür. Kimi zaman masal kahramanı devin tilsimini önceden öğrenir, devin o noktasına vurur, dev öldürür. Ya da devin tilsiminin saklı olduğu yeri öğrenir, bulur, çıkarır. Dev de kendiliğinden ölür.

"Ahmet'in elinde bir baston varmış, korkusundan bunu sallarmış. O devin de kulağında bir altın küpe varmış, canı da buradaymış. Ahmet korkusundan bastonu sallarken baston da o küpeye rastlar. Küpe kırıldığı zaman dev yallah yıkılır" (49).

"Dev geliyor avdan. Bağırıp çağırıyor, kız çıkmıyor. Canı nerede, öğrenmek için yüksürüyor (üsteliyor) deve gayri. Dev diyor ki: "Şu koca taşı görüyor musun? Onun altındaki üç boncuk benim tilsimim, diyor" (50).

"Bu kara devin başında üç küçük kurt varmış. Bu devin tilsimi da o kurtlar imiş. Kara devin başındaki kurtları ezerek o dev de öldürüyor" (51).

51. Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları, Ankara, 1973, s.534.

52. Mehmet Tuğrul, Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı, Ankara, 1969, s.340.

53. Agy, s.341.

"Devin canı Hint Dağı'nda dananın karnındaki üç serçededir"
(52).

"Devin canı, Kafdağında oturan kardeşinin kalbindeki kutunun
içinde bulunan üç sinektir (53).

X- DEVLERİN ZEKA VE OLAYLARI KAVRAMALARI:

Devler masal metinlerine göre zeki değıllerdir. Aptaldırlar. İnsanlar kadar olayları kavrayamazlar. Kendilerinden kat kat küçük olan, hatta avuçlarının içine kadar aldıkları bu minik insan yaratıklara yenilirler. Kimi zaman (Keloğlan gibi) masal kahramanı devlerin sırtlarına biner, onları köle gibi kullanırlar, diledikleri yerlere kendilerini taşımalarını isterler.

Devlerin o koca gövdelerine, kocaman kafalarına ve olağanüstü güçlerine karşın zekaları gelişmemiş olarak masal metinlerinde görünürler.

XI- DEV-İNSAN İLİŞKİSİNDEN DOĞAN İNSANLAR:

Kimi masalarda devler insanların güzel kızlarını kaçırıp mağaralarına, evlerine ya da saraylarına kapatırlar. Onlarla ilişkiye geçerler.

Devlerin insanlardan çocukları yarı dev, yarı insan özellikler taşırlar. Çok güçlü ve kuvvetli olurlar. Akıllı ve zeki olurlar. Taraf olarak hep insanlardan yana olurlar.

İnsan-Dev olan bu kahramanlar kötülerin karşısında, yardımsever ve iyi tip özelliğı taşırlar.

XII. SONUÇ:

Masal metinlerinden devlerin özelliklerini kısaca sundum. Sözlerimi şu sorularla bitirmek istiyorum.

(52) Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları, Ankara, 1973.

54. İnsanlar, masallarda neden dev denen olağanüstü varlığın yaratılmasına gerek görmüşler, bunu kültürel, sosyolojik, antropolojik, psikolojik sebepleri nelerdir?
55. Peri, cin ve benzeri diğer masal yaratıkları bu ihtiyaca niçin cevap vermiyor?
56. Devler, insan beyninin dinazorlar döneminden kalan kalıtsallığın masallar içinde serpiştirilmiş son anlatmaları mıdır?
57. Dev/Dinazor tanımlamalarının benzerlikleri savlanırsa, insan düşüncesinin biçim verdiği, insan kimliğindeki anlatmalar mıdır?
58. Devler, önceki çağlarda yaşamış, bugün soyu tükenmiş türlerin masallardaki adları mıdır?
59. Dev, çaresizlik ve güçsüzlük içinde kıvranan insanın güçlüye karşı yarattığı tip midir?
60. Çeşitli ülkelerin efsanelerinde yer alan kocaayak/dağadamı/ karadam gibi tipler masallardaki devler arasında benzerlik kurulabilir mi?